

Anton Štrukelj

Kdo je Cerkev?

Leta 1962 mi je Božji služabnik nadškof Anton Vovk podelil zakrament sv. birme. V času priprave na birmo in tudi pozneje smo v domači cerkvi redno molili za vesoljni cerkveni zbor. Še danes imam živo v spominu prošnjo: *Ponovi v naših časih čudeže kakor na prve binkošti*: »O Božji duh, v Jezusovem imenu poslan od Očeta, podpiraj in nezmotljivo vodi Cerkev, razlij na vesoljni zbor polnost svojih darov... Ponovi v naših časih čudeže kakor na prve binkošti in daj, da sveta Cerkev, združena v skupni pregoreči molitvi okoli Marije, Jezusove matere, in pod Petrovim vodstvom, razširi kraljestvo Božjega Odrešenika, ki je kraljestvo resnice, pravice, ljubezni in miru.«¹

Kako nepričakovana, smela in preroško daljnovidna je bila odločitev tedanjega papeža, zdaj že bl. Janeza XXIII. ali Dobrega, da skliče koncil! Ta misel je bila prav gotovo navdihnjena od Svetega Duha.² Nedvomno je koncil delo Svetega Duha.

1. Koncil Svetega Duha

Prenovljena podoba Cerkve, iz katere drugi vatikanski koncil povsod izhaja, ima pred seboj kot cilj boljše delovanje. Koncil zahteva novo mišljenje in novo delovanje, zavzema se za služenje *ubogim*, poudarja sodelovanje in dialog. V krščanskem *poslanstvu* terja celoten razpon med pristnim božjim razodetjem in celostno odprtostjo k svetu. Koncil terja nove *usmeritve*, da bo prvotno oznanilo prispelo tja, kamor hoče in mora priti; zato postavlja nove, zelo daljnosežne *zahteve*, ki vse izvirajo iz prvotne volje nedeljivega, troedinega Boga, ki je Stvarnik, Odrešenik in Posvečevalec. Vsi kristjani imajo pravico in dolžnost, da ohranjajo v spominu prvobitne

¹ Molitev za vesoljni cerkveni zbor, v: *Družina*, št. 6, 1961, str. 2. Hvala prof. M. Smoliku, da je našel besedilo te molitve.

² Jean XXIII, *Attentifs à Dieu*, Cerf, Paris 2000, 104-107. Papež, ki je v vsej preprostosti sprejemal od Boga dobre navdihe, priznava, da je bil on prvi, ki ga je predlog o sklicu koncila presenetil. Nihče mu dal niti najmanjše ideje o tem, čisto nepričakovano je to izrekel v svojem prvem pogovoru za državnim tajnikom, dne 20. januarja 1959. Nato se mu je vse zdelo tako naravno v neposrednem in nadaljnjem razvoju. »Po treh letih priprave, prav gotovo zelo naporne, a vseeno srečne in mirne, sem zdaj tukaj ob vznožju svete gore. Naj nas Gospod podpira, da bomo vse pripeljali k dobremu koncu« (Vatikan, jeseni 1962), str. 107.

dogmatične resnice kot samoumevno ozadje za vse povedano. »Gospod je cilj človeške zgodovine, točka, v katero se stekajo vsa hrepenenja zgodovine in civilizacije, središče človeškega rodu, veselje vseh src in izpolnitev vseh njihovih teženj« (CS 45,2).

Ker je samo Kristus rešitev vseh svetovnih problemov, gre za to, da se najprej vsi verujoči upodobijo po njem. Kristjan je poslan v »svetni svet« z najbolj pristnimi krščanskimi vrednotami, kot so: molitev, pokora, evangelijski sveti, apostolska zavzetost, spoštljiva ljubezen do vseh ljudi.

Če je Cerkev v svojem bistvu »vesoljni zakrament odrešenja« (C 48; CS 45; M 1), ker se ljubeča in zveličavna božja volja razširja na vse ljudi (L 5; M 7), potem more Cerkev to določitev izpolniti le s tem, da napravlja to ljubečo božjo voljo razvidno z bitjo kristjanov v svetu. Bit Cerkve je prvotno in neposredno njeno poslanstvo: »Poslanstvo Cerkve se spolnjuje z delovanjem, s katerim v poslušnosti Kristusovi zapovedi in ob nagibanju milosti in ljubezni Svetega Duha postaja v polnosti dejavno navzoča vsem ljudem in narodom, da bi jih z zgledom življenja in z oznanjevanjem, z zakramenti in z drugimi sredstvi privedla k veri, k svobodi in h Kristusovem miru« (M 5).

Celotno bistveno sporočilo koncila je izraženo s tem dvojnimi poudarkom: bit Cerkve (kot poslanstvo) je neločljivo njeno delovanje; božja ljubezen, ki jo Cerkev oznanja in živi, pa je počelo edinosti človeštva v duhu bratstva. »Vsi ljudje so poklicani k tej edinosti s Kristusom« (C 3).

Izjava o *poslanstvu* Cerkve se ne bi mogla glasiti bolj polno: »Cerkev je po svoji naravi 'misijonarska', saj ima po načrtu Boga Očeta svoj izvor v poslanstvu Sina in poslanosti Svetega Duha« (M 3). Na obličju Cerkve mora sijati veličastvo Kristusove ljubezni do vseh ljudi, tudi do nekrščanih. To seveda ni mogoče brez notranjega spreobrnjenja. Vsi »kristjani, naj živijo kjerkoli, morajo z življenjskim zgledom in pričevanjem besede razodevati novega človeka, ki so ga oblekli s krstom, in moč Svetega Duha, ki jih je okrepil z birmo« (M 11). »Krščanska poklicanost je že po svoji naravi poklicanost k apostolatu« (LA 2).

Težišče apostolske dejavnosti je preneseno na *laike*. Njegovega »apostolata se ne more nadomestiti z ničemer« (LA 16). Laiki svoj »apostolat dejansko izvršujejo tako, da se trudijo za evangeliziranje in posvečevanje ljudi, in hkrati s tem, da časni red prekvašajo ter izpopolnjujejo z duhom evangelija« (LA 2). Laiki so »luč sveta« (LA 13). Vidimo: »Kristjani so prevzeli ogromno nalogo, ki jo je treba izvršiti na tem svetu« (CS 93,1). Zlasti za laike »se odpira neizmerno področje apostolata« (LA 14), zato so poklicani *k odgovornosti*.

Smrtni udarec je zadan tisti mentaliteti, ki meni, da moreš biti kot dober državljani spotoma tudi katoličan: z izpolnjevanjem nekaterih verskih dolžnosti si zagotoviš svoje zasebno zveličanje, v ostalem pa prepustiš skrb za krščanstvo strokovnjakom, kleru. »Če je nenehno govor o 'Cerkvi', potem mora vsak kristjan vedeti, da je s tem mišljen on sam. Mimo so časi, ko so

smeli laiki svojo odgovornost zvaliti na kler. Kler bo vedno jasneje tista pomožna organizacija, ki naj vzgaja in ohranja božje ljudstvo (laos Theou) v pravem krščanskem duhu. Zato je prejel svoje posebne posvečevalne, učiteljske in vodstvene milosti. Noben laik se danes ne more pritoževati in začeti stavka: 'Cerkev bi morala ...', ne da bi se obenem vprašal, če on sam dela tisto, kar bi morala Cerkev.«³

»Zahteva se celotna napetost, bočiti se mora najdaljši mostni lok, naložena je najtežja odgovornost. Koncil ni olajšal, ampak otežil. Ta koncil je bil bolj kakor drugi *koncil Svetega Duha*. Kajti Duh izhaja od Očeta in Sina; od Očeta, ki je ustvaril svet in njegove ureditve, od Sina, ki je s križem in najhujšo odpovedjo odrešil svet. To pa nista dve območji drugo poleg drugega, kajti Oče je vse ustvaril v naravnosti na Sina, in Sin je vse stvari odrešil v naravnosti na Očeta, da bi mu položil k nogam dovršeno kraljestvo (1 Kor 15,23). Duh pa je poslednja enota ustvarjenega sveta in sveta Cerkve, on je svet in duhoven v povedanem smislu: Duh prešinja vse svetno v naravnosti na Kristusa, vse krščansko odpira v naravnosti na Očetov kozmos.«⁴ To je veliki program, to je celoten lok poslanstva. »Vsak v Cerkvi, naj bo menih ali nuna, škof ali duhovnik, laik ali misijonar, je dolžan v svojem bivanju predstavljati celoten lok ... Po jasnem koncilskem nauku ravno krščanska odpoved vodi k pravi svobodi in zrelosti ljubezni. Kdor živi, da bi pomagal, ne da bi užival, razume to.«⁵

2. Nebeška Cerkev

»Ljudje smo navajeni gledati vse iz svojega lastnega zornega kota, kakor da bi bili mi središče in mera vseh stvari, ne le svetnih, ampak tudi božjih. To navado je prevzela znanost od tako imenovanega 'antropološkega preobrata' v času razsvetljenstva in jo kot znanstveno metodo razglasila za sveto.

A Bog se v svojem lastnem gledišču ne pusti motiti. On je že od nekdanj navajen gledati vse s svojega stališča, pa ne samo gledati, ampak tudi urejati in voditi. Njegovo stojišče moremo imenovati nebeško, čeprav vemo, da nebes ne moremo krajevno določiti ... Bog vodi iz nebes odrešenijsko dogajanje za nas in zgodovino; središče zgodovine pa je Cerkev Jezusa Kristusa, njegovega Sina, ki po svojem učlovečenju, svojem trpljenju, smrti in vstajenju 'sedi na njegovi desnici', da se bo nekoč kot 'sodnik živih in mrtvih' pojavil pred vsem svetom in njegovo zgodovino. Cerkve, ki se imenuje njegovo telo in njegova nevesta, ni mogoče ločiti od njega.«⁶ Ker je Marija,

³ Hans Urs von Balthasar, *Wer ist ein Christ?*, Johannes Verlag, Einsiedeln ⁵1999, 123 sl.

⁴ Isti, *Konzil des Heiligen Geistes*, v: *Spiritus Creator, Skizzen zur Theologie*, Johannes Verlag, Einsiedeln ³1999, III, 232s.

⁵ Isti, *n. d.*, 235s.

⁶ Isti, *Die himmlische Kirche und ihre Erscheinung*, v: *Homo creatus est. Skizzen zur Theologie*, Johannes Verlag, Einsiedeln 1986, V, 148.

Kristusova mati kot »praelica« te Cerkve v nebesih pri njem, je s tem že razločno jasno, da je težišče Cerkve v nebesih. Tudi mi kot kristjani »imamo svojo domovinsko pravico (politeuma; conversatio) v nebesih« (Flp 3,20). Smo »sodržavljeni svetih in božji domačini« (Ef 2,19). Še več, nebeško Cerkev moramo zares imenovati in imeti za »svojo mater« (Gal 4,26). Po krstu smo se namreč »približali gori Sionu in mestu živega Boga, nebeškemu Jeruzalemu in tisočemu angelov, slovesnemu zboru prvorojencev, ki so zapisani v nebesih, in Bogu, sodniku vseh, in duhovom pravičnih, ki so dosegli popolnost, sredniku nove zaveze Jezusu in krvi kropljenja, ki glasneje govori kakor Abelova« (Heb 12,22-24). Vse to: Bog, Jezus, nebeška Cerkev spada skupaj, in tudi mi kot udje Cerkve spadamo zraven.

Cerkev kot *communio sanctorum* je »nepregledno občestvo tistih, ki se zavzemajo drug za drugega.«⁷ Vsi smo *odgovorni drug za drugega*, nihče ni otok. »Nihče izmed nas sebi ne živi in nihče sebi ne umrje« (Rim 14,7). Pri obhajanju evharistije sta zbrana nebo in zemlja, nebeška in potujoča Cerkev. Ali dovolj pogosto in razločno - zlasti v letu evharistije - oznanjamo, da obhajamo evharistijo v resnici »z vsemi angeli in svetniki? Brez njihove navzočnosti se ne obhaja nobena evharistija na zemlji.« Pri vsaki sv. maši se združujemo »najprej s častljivo vedno Devico Marijo, materjo našega Boga in Gospoda Jezusa Kristusa, s svetim Jožefom in apostoli, mučenci in vsemi svetniki.« Posebno pretresljivo pride do izraza občestvo svetih v molitvi »Suplices te rogamus: Ponižno te prosimo, naj te darove tvoj sveti angel prinese na nebeški oltar pred tvoje božje veličastvo, da bomo vsi, ki od tega oltarja prejmemo presveto telo in kri tvojega Sina, polni milosti in vsega nebeškega blagoslova«. To moramo razumeti dobesedno in stvarno: ko z *enega oltarja*, zemeljskega in nebeškega, prejmemo *en sam dar*, Kristusovo telo in kri, tedaj postanemo v resnici napolnjeni »omni benedictione coelesti et gratia«. Cerkev kot *communio sanctorum* je »srce sveta«. V neznatni, ponižni obliki evharističnega slavlja »se izvršuje delo našega odrešenja« (C 3). Zato prosimo, »naj bo ta spravna daritev *vsemu svetu* v mir in zveličanje« (3. evh. molitev).

»Brez dvoma je Cerkev na zemlji v veliki meri tudi zemeljsko vidna stvarnost kakor mi ljudje, ki se priznavamo k njej, kakor je bil to tudi Jezus Kristus, ko je živel na zemlji. Toda kakor je bilo pri Jezusu Kristusu, tako je tudi pri Cerkvi: *najpomembnejše na njej ostaja nevidno*, tako kakor je bilo božanstvo na zemlji bivajočega Kristusa nevidno in dostopno samo za vero.«⁸ Če gledamo na skrivnost Cerkve v njeni polni celovitosti, vidimo, da ima nebeška Cerkev prednost pred zemeljsko. Zunanja, vidna podoba Cerkve se tedaj javlja samo kot majhen del ledene gore, ki plava v neskončnem oceanu.

⁷ Isti, n. d., 156.

⁸ Isti, n. d., 149.

Koncil v tej zvezi govori kar o analogiji med Kristusom in Cerkvijo. Kot skrivnost, kot vesoljni zakrament odrešenja, je Cerkev vidna stvarnost, napolnjena z nevidno božjo resničnostjo. Vidna in nevidna prvina Cerkve sestavljata eno samo nerazdeljivo stvarnost. Koncil pravi: »Na družbo, oskrbljeno s hierarhičnimi organi, in na skrivnostno Kristusovo telo, na vidno družbo in duhovno občestvo, na zemeljsko Cerkev in z nebeškimi darovi obogateno Cerkev ne smemo gledati kot na dve stvarnosti, ampak oboje sestavlja eno samo sestavljeno stvarnost, ki se sestoji iz božje in človeške sestavine. Zato jo po globoko segajoči analogiji primerjamo skrivnosti učlovečene Besede« (C 8). Na Cerkev moramo gledati predvsem kot na *skrivnost, mysterion, sacramentum* (Tertulijan, ki je vpeljal latinsko terminologijo, je besedo *mysterion* prevedel kot *sacramentum*).

3. Cerkev kot skrivnost

Štirideset let po uradni objavi koncilskih odlokov moramo ugotoviti, da »se misel o Cerkvi kot zakramentu ni mogla uveljaviti po širini cerkvene zavesti in po širini teologije.« Tako ugotavlja kardinal Joseph Ratzinger že dobrih deset let po koncilu in to velja še danes. Kardinal nadaljuje: »Medtem ko se je geslo 'božje ljudstvo' razširilo s hitrostjo vetra in danes spada k besednemu zakladu škofov in župnijskih svetov, profesorjev in preprostih vernikov, besede zakrament za Cerkev nihče ne uporablja. Pa vendar bi se morali po namenu koncila obe izjavi medsebojno dopolnjevati in pojasnjevati; pojem 'božje ljudstvo' je smiselna izjava samo na osnovi pojma zakramenta.«⁹

Označevanje Cerkve kot »božje ljudstvo« je samo zase nezadostno in pomanjkljivo, saj nikakor ne dosega tiste globine skrivnosti Cerkve, ki nam jo podaja pojmovanje Cerkve kot Kristusovega telesa in neveste. V Novi zavezi se pojem »božje ljudstvo« (morda z eno ali dvema izjemoma) nanaša samo na Izrael, torej na ljudstvo stare zaveze; to ni direktno cerkveni pojem, zatrjuje kard. Ratzinger.¹⁰ Molitev, zlasti kontemplativna, bi v svoji »čisti kulturi« v socioško-demokratskem pojmovanju Cerkve sama v sebi izgubila svoj smisel. Postala bi notranje cerkvena funkcija ali pa tujek v krščanstvu. V današnjem »demokratskem« svetu enostransko sklicevanje: »mi smo Cerkev« privede do pojavov, kakršni so nastali v sosednjih nemško govorečih deželah, npr. »Kirchenvolksbegehren«, »Cerkev od spodaj« ipd.

Perspektiva se takoj spremeni, kakor hitro se spomnimo, da izvira označevanje »božje ljudstvo« iz Stare zaveze in s tem sploh ne izraža tistega, kar

⁹ Joseph Kard. Ratzinger, *Theologische Prinzipienlehre. Bausteine zur Fundamentaltheologie*, E.ewel Verlag, München 1982, 47. O pozabljenih koncilskih pobudah govori zbornik: Günther Wassilowsky (izd.), *Zweites Vatikanum - vergessene Anstöße, gegenwärtige Fortschreibungen*, Quaestiones disputatae 207, Herder, Freiburg 2004.

¹⁰ Glej Joseph Ratzinger, *Sol zemlje*, Družina, Ljubljana 1998, 208.

je novozavežno razločilna značilnost Cerkev; ta se marveč pokaže šele pri obeh oznakah »Kristusovo telo« in »Kristusova nevesta«. Ti dve sintagmi sta tesno povezana s skrivnostjo evharistije. Cerkev postane telo z deležnostjo pri realnem, žrtvovanem Kristusovem telesu in preliti krvi. Tudi skrivnost »enega telesa« med Kristusom-Ženinom in Cerkvijo-Nevesto (Ef 5,21-27) je umljiva samo na temelju evharistije. Cerkev kot Kristusovo telo in njegova nevesta ni samostojna sama iz sebe. Cerkev ni in ne more biti nič drugega kakor razprostranjenje, priobčevanje, podarjanje Kristusove osebe. Cerkev je v svet iztekajoča se Kristusova ljubezen.

Papež Pavel VI. je rekel o Cerkvi, da je »vidni načrt božje ljubezni do človeštva« (Govor 22. junija 1973; KKC 776). V ta »načrt božje ljubezni« se je poglobljajal 2. vatikanski koncil. Papež Janez Pavel II. je v pripravi na sveto leto 2000 zapisal: »Na koncilskem zborovanju si je Cerkev, da bi ostala povsem zvesta svojemu Učitelju, zastavila vprašanje o svoji istovetnosti in pri tem znova odkrila *globino svoje skrivnosti kot Kristusovo telo in nevesta*« (Tertio millennio adveniente, 19).

4. Kdo je Cerkev?

S tem smo prišli do odločilnega vprašanja: »Kdo je Cerkev?« Če namreč Cerkev ni le »telo«, ampak tudi »nevesta«, tedaj postane jasno, da Cerkev ni le »nekaj«, ampak tudi »nekdo«. Cerkev je v resnici oseba, je *sub-jekt*, se pravi nekdo, ki je *pod-vržen* Kristusu, je *oseba*, ki ima *ob-sebi* Kristusa. Na vprašanje »Kdo je Cerkev?« torej lahko natančno odgovorimo: Cerkev je subjekt, je oseba, je Kristusova nevesta. Poleg številnih podob, ki jih koncil prideva Cerkvi, je *Cerkev kot Nevesta Besede, Sponsa Verbi*, izrazito poudarjena (B 7 47 84 85; C 4 6 7 9 39 41 64 65; R 12; BR 8 23; CS 43). Pričakovati je, da bo prav to izvirna svetopisemska podoba o »zaročništvu« ali »ženitovanjskosti«, ki označuje najbolj osebno razmerje Boga do svojega ljudstva (prim. Oz, Iz, Jer, Vp) in ki jo cerkveni očetje in tudi kasnejši pisatelji tako bogato, poglobljeno in razvejano opisujejo, postala rodoviten nastavek za prenovno Cerkev. Koncil sam privzema bogato tipologijo cerkvenih očetov, ki razlagajo, da je Cerkev rojena iz Kristusove prebodene strani, kakor je bila Eva ustvarjena iz Adamove strani: »*Ex latere Christi in cruce dormientis ortum est totius Ecclesiae mirabile sacramentum*« (B 8).

Naj na kratko povzamemo to izvirno gledanje na Cerkev kot nevesto in osebo: kdo je Cerkev in kakšna naj bo, Cerkev konkretno izkuša, ko se ozira na Marijo. Marija je njeno ogledalo, čista mera njenega bistva, ker je povsem v Kristusu in Bogu, ki v njej prebiva. Za kaj drugega naj bi sicer *ecclesia* bila, če ne za to, da postane prebivališče Bogu v svetu? Bog ne deluje z abstraktnimi pojmi. Bog je oseba, in Cerkev je oseba. Kolikor bolj mi, vsak posamezno, postanemo oseba, sionska hči, oseba v smislu, da more Bog prebivati v nas, toliko bolj postajamo eno, in toliko bolj smo Cerkev, toliko

bolj je Cerkev res Cerkev. »Če je tako, tedaj je Cerkev najbolj navzoča tam, kjer je največ vere, upanja in ljubezni, kjer je največ nesebičnosti in prenašanja drugih ... Za takšno podobo o Cerkvi smo se že zdavnaj odločili, če vprašanje 'Kdo je Cerkev?' vzamemo zares. Samo realni subjekti morejo zadovoljivo odgovoriti, ne *zgolj* kolektiv.« Človeštvo je deležno božje milosti po Kristusu in Cerkvi. Ker Cerkev kot nevesta odgovarja Kristusu, ima svojo najvišjo subjektivnost v Mariji. »Kolikor se končno preliva skoz Cerkev ena sama milost, ta milost stori, da se vsi duhovi v vsej osebnostni različnosti svojih poslanstev in poti milosti stekajo skupaj v eno središče zavesti. To središče se v Mariji odpira h Kristusu in po Kristusu k Svetemu Duhu troosebnega Boga, ki v izvoru obsenči Marijo ter od velike noči in binkošti dalje prebiva v Cerkvi.«¹¹

Cerkev je torej vseobsegajoče območje, v katerem se dogaja oblikovanje človeka po Kristusu. Cerkev je prostor, kjer se človeštvo oblikuje po Kristusovi osebi in ob njegovem dogodku. Cerkev je prostor Kristusove dejavne navzočnosti v svetu.

5. Ljubimo Cerkev

Odrasel in zrel kristjan nikoli ne more prerasti svoje sinovske ljubezni do materinske Cerkve. *Cerkev je naša mati*. S pesnikom P. Claudelom tudi mi priznavamo: »Vedno bodi hvaljena velika častitljiva mati, na katere kolenih sem se vsega naučil!« Ta misel je vredna cerkvenih očetov, ki so v Cerkvi učili to, kar so se v njej naučili (Avguštin). Danes se mi zdijo izredno pomembne tri stvari: *ljubezen do Cerkve, istovetenje s Cerkvijo in poklicanost vseh k svetosti*.

Če je Cerkev oseba, jo morem ljubiti. »V srcu Cerkve naj bom ljubezen«, pravi cerkvena učiteljica sv. Terezija Deteta Jezusa.¹² »Zato moram, brž ko sem doumel, kaj Cerkev v jedru je, ljubiti Cerkev; in sicer ne ravno kot nekaj 'drugega', kar stoji meni nasproti, marveč kot že dano resničnost tega, kar je v meni vsekakor le delno in enostransko navzoče. Tako se, kadar gre za bistvo in jedro Cerkve, obrazec o delnem istovetenju ravno preobrne: jaz, delni, dospem do popolne istovetnosti s samim seboj edinole prek popolnega istovetenja s Cerkvijo.«¹³ Tako kristjan postane »cerkveni človek -

¹¹ Hans Urs von Balthasar, *Wer ist die Kirche?*, v: *Isti, Sponsa Verbi. Skizzen zur Theologie*, Johannes Verlag, Einsiedeln 1971, II, 181; 188s. Prim. *Wer ist die Kirche?*, Symposium zum 10. Jahrestag von Hans Urs von Balthasar, Johannes Verlag Einsiedeln, Freiburg 1999; Anton Štrukelj, *Življenje iz polnosti vere. Teologija krščanskih stanov pri Hansu Ursu von Balthasarju*, Družina, Ljubljana 1995, 62-66;

¹² Glej Christoph Schönborn, *Ljubiti Cerkev. Duhovne vaje za papeža Janeza Pavla II.*, Ljubljana 1997.

¹³ Hans Urs von Balthasar, *Die Kirche lieben?*, v: *Pneuma und Institution. Skizzen zur Theologie*, Johannes Verlag, Einsiedeln 1974, IV, 197.

anima ecclesiastica«, kakor so govorili cerkveni očetje.¹⁴ »Anima ecclesiastica« je torej človek, ki dopušča, da vse njegovo bivanje, njegovo posebno poslanstvo, njegovo versko izkustvo in njegova ljubezen postanejo čista funkcija njegove včlenjenosti v Kristusovem telesu. Kdor se istoveti s Cerkvijo, doživi nesluteno razširitev svoje celotne eksistence: »Je kakor posnemanje neskončne evharistične razširitve Kristusovega življenja, ravno v zožitvi, ponižanju, da, v 'samoizničanju' njegovega življenja v evharistiji.«¹⁵ Prav evharistija je najučinkovitejši prikaz neslutene razširitve cerkvenega bivanja, ki se razdaja drugim. Hkrati je evharistija najvišja cerkvena oblika osebne razmerja do Kristusa in Cerkve. Po evharistiji se v nas naseli »isto mišljenje, ki je tudi v Jezusu Kristusu« (Flp 2,9). Tako kristjan postane to, kar je že vedno bil: delček Cerkve, ud Kristusovega skrivnostnega telesa. Istovetenje s Cerkvijo predpostavlja ljubezen do Cerkve.

Božji služabnik Anton Vovk nam je v tem velik zgled. Zasliševalci so ga na vsak način hoteli odtrgati od ene Kristusove Cerkve. Zagrizeno so mu prigovarjali, naj se loči od Svetega sedeža ter postane bolj »ljudski škof«. Anton Vovk je skušnjavce vedno znova zavračal. Njegov program je bil jasen: »Via Ecclesiae - via Petri - via Christi. Zaključena je bila pot Kristusova na tem svetu na križu. Podobno tudi pot Petrova. A prav v tem je zmaga. Tudi Cerkev božja v križu zmaguje. S pripravljenim srcem in pogumom molim, naj Bog z menoj popolnoma razpolaga, naj mi križe dopušča in pošilja. Trdno namreč zaupam, da tisti, ki breme ljudem izbere in naloži, po besedi Pavlovi (Rim 8,26), našo slabotnost tudi podpira. In Domino confido.«¹⁶ Škof Vovk je bil zares *cerkveni človek*. Ni maral nobene »narodne Cerkve«, saj bi bila to ločina. Dovolite mi v tej zvezi majhno pripombo. Včasih slišimo, da kdo reče: »naša slovenska Cerkev«. *Saj Cerkev vendar ni naša!* Nobene narodne Cerkve ni. Kako spoštljivo je govoril že sv. Irenej: »Božja Cerkev, ki je v Afriki, v Galiji, v Španiji!« Od 8. stoletja dalje tudi Cerkev na Slovenskem ... Pred obhajilom izgovarjamo besede: »Gospod Jezus Kristus, ... ne glej na naše grehe, ampak na vero *svoje Cerkve*«. Cerkev je Kristusova, ni naša. Zato bodimo tudi mi pozorni in vselej recimo: *Cerkev na Slovenskem*. Kar je več kot to, je od hudega!

Koncil je postavil visoke zahteve, smo ugotovili na začetku. Z vso jasnostjo je naglasil *poklicanost vseh k svetosti*. Papež Janez Pavel II., sam koncilski oče in veliki razlagalec koncila, je to poklicanost konkretiziral. Razglasil je

¹⁴ Joseph Cardinal Ratzinger - Hans Urs von Balthasar, *Maria - Kirche im Ursprung*, Johannes Verlag, Einsiedeln, Freiburg 1997, 121. Glej Anton Štrukelj, *Življenje iz polnosti vere*, 83-93.

¹⁵ Hans Urs von Balthasar, *Schwestern im Geist. Therese von Lisieux und Elisabeth von Dijon*, Johannes Verlag, Einsiedeln 1990, 158.

¹⁶ Anton Vovk, *V spomin in opomin. Osebni zapisi škofa Antona Vovka od 1945-1953*, Družina, Ljubljana 2003, 112.

1338 blaženih (med njimi tudi A. M. Slomška) in 482 svetnikov.¹⁷ Kanonizirani svetniki so kanon, merilo za druge.¹⁸ V svetem letu je Boga prosil odpuščanja za grehe kristjanov v preteklosti. Tudi zaradi svoje odgovornosti do resnice Cerkev »ne more prestopiti praga novega tisočletja, ne da bi spodbudila svoje otroke, naj se v kesanju očistijo zmot, nezvestob, nedoslednosti in zamud. Priznati včerajšnja popuščanja je dejanje poštenja in poguma.«¹⁹

Kristusova Cerkev je sveta, a v svojem naročju ima tudi grešnike. Vendar Cerkev zaradi tega ni »grešna«. Cerkev je in ostane »sveta in brezmadežna, brez gube ali česa podobnega« (Ef 5,27). »V katoliškem cerkvenem območju velja stavek: kolikor bolj svet je kristjan, toliko bolj poistoveti svoje življenje in svojo usodo z življenjem in usodo Cerkve. In sicer tako, da obenem ve: *sveta Cerkev je bila že vedno pred menoj, njeni enoti s Kristusom se moram kot kristjan zahvaljevati*. Njeni so darovi: krst, evharistija, obnavljanje sprave, Sveto pismo, oznanjevanje, vzgoja in svarjenje, občestvo bratske ljubezni. Vse to je neodsvojljivo pred menoj in je v Cerkvi, ki je v Izvoru, tudi že vedno stvarnost, tudi če je v slabotnejših udih še neizpolnjena ali na pol izpolnjena zahteva.«²⁰

Ljudje velikih izkušenj so bili vedno svetniki. Zgodovina Cerkve je vendarle predvsem zgodovina svetnikov. Znanih in nepoznanih. Oni, ki so v svojem tveganju postali čista ogledala, so v bogatem spektrumu vrgli svetlobo od znotraj v našo temno zunanost. Oni so velika zgodovinska razlaga evangelija, pristnejši in krepkejši v dokazovanju kakor vsa eksegeza. Svetniki so tako dokaz za polnost kakor za navzočnost. »Svetniki Cerkve so najpomembnejši komentar k evangeliju, saj so utelešena razlaga učlovečene Božje Besede. Tako so svetniki dostop k Jezusu Kristusu.«²¹

»Ob svetnikih postaja krščanska ljubezen verodostojna; svetniki so ubogim grešnikom zvezda vodnica. A prav vsi svetniki hočejo kazati stran od sebe na Ljubezen. Resnični svetniki niso hoteli ničesar drugega kakor le večjo slavo božje ljubezni; edino to je pogoj za možnost njihovih dejanj. Če kdo v svojem modrijanstvu razlaga ta dejanja kot njihovo lastno slavo, jim nasprotuje v obraz. Svetniki so pogreznjeni v Boga in v njem skriti. Njihova popolnost ne raste okrog središča njihovega lastnega jaza, marveč samo okrog osebe Boga, čigar nedoumljiva, nepreračunljiva milost je v tem,

¹⁷ *Béatifications et canonisations, v: Jean-Paul II. Sa vie, sa succession. La documentation catholique. Numéro spécial, nr. 2335, 1 mai 2005, 414-417.*

¹⁸ Glej Kardinal José Saraiva Martins, *Svetniki in svetost pri papežu Janezu Pavlu II.*, v: *Communio* 13 (2003), 337-350; Bernard Ardura, *Beatifikacije in kanonizacije papeža Janeza Pavla II.*, v: *Communio* 14 (2004), 63-75.

¹⁹ Mednarodna teološka komisija, Spomin in sprava: Cerkev in napake preteklosti, v: *Mednarodna katoliška revija Communio* 10 (2000)1-59, tu 53s.

²⁰ Hans Urs von Balthasar, *Einsamkeit in der Kirche, v: Pneuma und Institution. Skizzen zur Theologie*, Johannes Verlag, Einsiedeln 1974, IV, 281.

²¹ Isti, *Zugänge zu Jesus Christus*, v: J. Sauer (izd.), *Wer ist Jesus Christus?*, Herder, Freiburg 1977, 9-25, tu 21.

da napravi svojo stvar toliko svobodnejšo v njej sami in za njo samo, kolikor svobodnejša postane za Boga. To je paradoks, ki ga razrešimo le, če smo v dejanju, s katerim nam Bog podarja samega sebe, razumeli, da je Bog ljubezen, prav tako ljubosumna kakor brez zavisti, da bi prav tako izključno zbirala kakor vesoljno razsipava.«²²

Povzetek: Anton Štrukelj, Kdo je Cerkev?

Pogled na drugi vatikanski cerkveni zbor (1962-1965) nam iz oddaljenosti 40 let daje možnost, da spet bolje vidimo prvotno usmeritev in nadaljnji razvoj tega velikega dogajanja. Koncil je nedvomno delo Svetega Duha, ki veje, kjer hoče (prim. Jn 3,8). Današnji pogled na Cerkev nam pokaže, da je označevanje Cerkve kot »božje ljudstvo« samo delno in ne izraža v celoti tiste skrivnosti Cerkve, ki jo je imel pred očmi koncil. Cerkev je v svojem jedru predvsem skrivnost ali zakrament, »mysterion«. V povezavi s tem pa je Cerkev tudi oseba in Kristusova nevesta. Zato nikakor ni primerno govoriti o »naši slovenski Cerkvi«. Edino pravilno je reči: »Cerkev na Slovenskem«. Samo to ustreza katoliškemu gledanju na Cerkev. Čutenje s Cerkvijo in svetost spadata k samemu središču koncilskega nauka o Cerkvi (ekleziologiji).

Gljučne besede: Bog, Kristus, Sveti Duh, Cerkev, zakrament, skrivnost, nevesta, oseba, svetost

Summary: Anton Štrukelj, Who is Church?

When looking at the Second Vatican Council (1962-1965) from a distance of 40 years, one can again better see the original orientation and the further development of this great event. The Council is certainly the work of the Holy Spirit who blows wherever He wants to (cf. Jn 3.8). Today's view of the Church shows that the designation of the Church as the »people of God« is only partial and does not fully express the mystery of the Church that Vatican II had in mind. In its core the Church is primarily a mystery or a sacrament, »mysterion«. In connection therewith the Church is also a person and the bride of Christ. Thus, it is certainly not appropriate to speak about »our Slovenian Church«. The only correct expression is »the Church in Slovenia«. Only such language is in accordance with the Catholic way of looking at the Church. Feeling with the Church and sanctity belong to the very core of the ecclesiology of Vatican II.

Key words: God, Christ, Holy Spirit, Church, sacrament, mystery, bride, person, sanctity

²² Isti, *Glaubhaft ist nur Liebe*, Johannes Verlag, Einsiedeln ⁶2000, 81.